

De tijd van loslaten

Kristin Hannah bij Boekerij:

De nachtegaal
Wie naar de sterren grijpt
Verder dan de sterren
De tijd van loslaten
Een handvol hemel
Grand Central (verhalen)
Als de wolven huilen
Midden in de winternacht
Aan het einde van de wereld
De wintertuin
De vier windstreken
De vergeten vrouwen
Zomernacht
Mijn verloren dochter
Twee zusjes
De weg naar huis

Kristin Hannah

*De tijd van
loslaten*

Is liefde alleen genoeg om alles te overwinnen?

Vertaald door Ellen Segeren

Eerste druk 2000

Tweede druk 2025

ISBN 978-90-492-0738-0

ISBN 978-94-023-0632-3 (e-book)

ISBN 978-90-528-6881-3 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Angel Falls*

Vertaling: Ellen Segeren

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © Trevillion Images

Zetwerk: Mat-Zet bv, Weesp

© 2000 Kristin Hannah. All rights reserved.

© 2015 Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Voor Benjamin en Tucker

Deel een

*Wat had kunnen zijn en wat is geweest
Wijzen naar één kant, die altijd aanwezig is.
Voetstappen weerklinken in de herinnering
Door de gang die we niet insloegen
Naar de deur die we nooit openden...*

T.S. ELIOT, UIT 'BURNT NORTON'

In het noordwesten van de staat Washington reiken hoge, granieten bergen naar de nevelige lucht. De toppen ervan zijn onbereikbaar, zelfs in deze tijd van helikopters en hightech-avontuur. De bossen in dit deel van het land zijn zo dicht als de baard van een oude man en het zonlicht bereikt zelden de grond. Alleen midden in de zomer kunnen wandelaars de weg terugvinden naar de auto's die ze langs de weg parkeren.

Diep in de donkergroene duisternis van dit oude woud ligt het plaatsje Last Bend. Voor bezoekers – vreemdelingen kent men hier niet – is dit het soort stadje dat ze alleen maar langs de slingerende paden van hun verbeelding dachten te kunnen tegenkomen. Als ze voor het eerst door de straten lopen, zweren mensen dat ze iets horen dat alleen kan worden omschreven als het geluid van lachen. Dan komen de herinneringen, waarvan er sommige echt zijn en sommige bestaan uit fragmenten uit oude films en afbeeldingen uit het tijdschrift *Life*. Ze herinneren zich hoe de limonade van hun oma smaakte... of denken terug aan het krakende geluid van een schommel op de veranda die rustig heen en weer wiegt, heen en weer, aan het einde van een zomeravond.

Last Bend werd vijftig jaar geleden gesticht toen een grote Schot met brede schouders zijn op instorten staande ouderlijke huis in Edinburgh verliet en op zoek ging naar avontuur. Ergens onderweg – volgens de familielegende was het in Wyoming – begon hij bergen te beklimmen en trok de volgende tien jaar van de ene berg naar de andere, op zoek naar twee dingen: de ultieme klim en een plek die hij kon markeren.

In de North Cascades-bergketen in Washington vond hij wat hij zocht. Op deze plek, waar Sasquatches méér waren dan een mythe die bij het kampvuur wordt verteld, deed hij zijn rechten gelden. Hij reed zo dicht mogelijk naar Mount Baker als hij kon en kocht veertig hectare jong grasland. Daarna kocht hij een hoekperceel aan een onverharde weg die ooit tot de Mount Baker Highway zou uitgroeien. Hij bouwde zijn stadje langs de ongerepte kiezeloevers van Angel Lake en doopte het Last Bend, omdat hij vond dat het enige thuis dat de moeite waard was om te hebben, de moeite waard was om naar te zoeken, en hij dit bij de laatste bocht in de weg had gevonden.

Het duurde enige tijd voordat hij een vrouw vond die bereid was in een met mos begroeide blokhut zonder elektriciteit of stromend water te wonen, maar hij vond haar wel – een struise Ierse meid met dromen die bij de zijne aansloten. Samen stichtten ze de plaats uit hun samengevoegde verbeelding; zij plantte Japanse esdoornstekken langs Main Street en vestigde een tiental tradities: Glacier Days, de Sasquatch-race en het halloween-spookhuis op de hoek van Cascade en Main.

In hetzelfde jaar dat de Righteous Brothers zongen over het verlies van ‘That lovin’ feeling’, begonnen Ian en Fiona Campbell aan de bouw van hun droomhuis, een enorm, halfgrond houten huis op een verhoging midden op hun terrein. Op sommige dagen, als de lucht helderblauw was, leken de besneeuwde bergtoppen zo dichtbij dat je ze kon aanraken. Hoge douglassparren en ceders omringden het onberispelijk gemaaid gazon en beschermden de boomgaard tegen de vorst. Aan de westkant van hun terrein stroomde Angel Creek, een luidruchtige beek in de stille schemertijd van het jaar en een rustig kabbelend stroompje wanneer de zon in de zomermaanden fel en warm scheen. ’s Winters konden ze op hun veranda de echo van Angel Falls horen, slechts een paar kilometer verderop.

Nu woonde de derde generatie Campbells in dat huis. In een kleine slaapkamer, weggedrukt onder het steile dak, bevond zich de kamer van een klein jongetje. De kamer week niet veel af van die van andere jongetjes in deze door de media gestuurde tijd: een Corvette-bed, posters van Batman aan de ongelijke houten wanden, griezelboeken die

over de vloer met het ruige kleed verspreid lagen en stapels plastic dinosaurussen en namaakslangen en Star Wars-figuurtjes.

De negenjarige Bret Campbell lag rustig in zijn bed en keek naar de rode cijfers op zijn digitale wekker die in het donker versprongen: 5.30, 5.31, 5.32.

De ochtend van Halloween.

Op deze speciale zaterdagochtend had hij de wekker willen zetten, maar hij wist niet hoe dat moest, en als hij om hulp zou vragen, zou van een verrassing geen sprake meer zijn. Dus dook hij diep weg onder het dekbed en wachtte.

Precies om 5.45 uur sloeg hij het dekbed terug en stapte uit bed. Erop lettend dat hij geen geluid maakte trok hij de boodschappentas vanonder het bed en pakte hem uit.

Er brandde geen licht, maar dat was ook niet nodig. Al een week lang had hij elke avond naar die kleren gekeken. Zijn halloweenkostuum. Een glimmend paar tweedehands cowboylaarzen dat hij had gekocht bij The Emperor's New Clothes, een winkel voor tweedehandskleding; een nepleren vestje van de Dollar-Saver-uitdragerij; een paar vilten beenkappen die zijn moeder had gemaakt; een geruit flanelen overhemd; en een gloednieuwe Wrangler-spijkerbroek van Zeke's Feed and Seed. Het mooiste van alles was een kleine sheriff-ster en een holster uit de speelgoedwinkel. Zijn papa had zelfs een mini-lasso voor hem gemaakt die aan de holster kon worden bevestigd.

Hij trok zijn pyjama uit en deed het kostuum aan, zonder holster, pistolen, beenkappen, lasso en grote hoed. Die had hij nu niet nodig.

Hij *voelde* zich een echte cowboy. Hij pakte de kaart met instructies – voor het geval dat – en liep naar de deur. Toen tuurde hij de schaduwwrijke gang in.

Op zijn tenen sloop hij naar buiten en keek naar de andere twee slaapkamers. Beide deuren waren dicht en door de kieren was geen licht te zien. Natuurlijk sliep zijn zus Jacey, die zestien was. Het was zaterdag, en op de dag na een football-wedstrijd van school sliep ze altijd tot de middag uit. Papa had de hele avond bij een patiënt in het ziekenhuis gezeten, dus was hij vanochtend ook moe. Alleen mama

zou vroeg opstaan, en zij zou in de schuur zijn, klaar voor de start om 6.00 uur.

Hij drukte op de lichtknop van zijn Darth Maul-horloge. 5.49 uur.

‘Top.’ Hij zette de kraag van zijn flanellen hemd omhoog en ging de laatste paar traptreden af. Op de tast baande hij zich een weg door de donkere keuken, drukte de knop van het koffiezetapparaat in (nog een verrassing) en begaf zich naar de voordeur, die hij langzaam opendeed.

Op de veranda schrok hij zich bijna een ongeluk van de zwarte gestalte van een man die naast hem stond, maar een seconde later zag hij de omtrek en herinnerde hij het zich weer. Het was de boer met het pompoenhoofd die hij gisteravond met zijn moeder had gemaakt. De geur van vers stro was sterk, zelfs een dag later nog.

Bret liep langs de versieringen en sprong van de veranda. Daarna rende hij de oprit af. Bij het lege gastenhuis ging hij naar rechts en glijpte tussen de tweede en derde paal van het hek door. Hijgend klauterde hij over het gladde weiland omhoog.

Eén enkele lamp verlichtte de enorme, twee verdiepingen tellende schuur die zijn opa had gebouwd. Bret had altijd ontzag gehad voor de beroemde grootvader die hij nooit had gekend, de man naar wie straten, gebouwen en bergen waren genoemd, de man die op een of andere manier had geweten dat Last Bend hier thuishoorde.

De verhalen over de avonturen van zijn opa waren zolang Bret zich kon herinneren verteld en herhaald, en hij wilde precies zijn zoals hij. Daarom was hij op deze halloweenochtend zo vroeg op. Hij zou zijn overbezorgde moeder ervan overtuigen dat hij er klaar voor was mee te gaan met de nachtelijke Angel Falls-rijtocht.

Hij pakte de koude, ijzeren klink aan de schuurdeur vast en zwaaide die open. Hij hield van de geur van deze oude schuur; die deed hem altijd aan zijn moeder denken. Soms, als hij van huis was, rook hij iets – hooi, leer of klauwolie – en dan dacht hij aan haar.

De paarden snoeven zacht en bewogen zich op hun plaats. Ze dachten dat het voedertijd was. Hij knipte de lichten aan en haastte zich over het brede betonnen pad naar de tuigkamer. Het kostte hem moeite om zijn moeders springzadel van de houten balk te halen. Hij liet het

twee keer vallen voordat hij ontdekte hoe hij het op zijn arm in evenwicht kon houden. Met achter hem aan slepende en rinkelende zadeliemen begaf hij zich naar het hok van Silver Bullet.

Daar bleef hij staan. Jee, Silver Bullet zag er vanochtend veel groter uit dan anders...

Opa zou er nóóit voor terugschrikken.

Bret haalde diep adem en opende de deur van het hok.

Hij moest het vaak proberen – heel vaak – maar uiteindelijk lukte het hem het zadel op de hoge rug van het paard te krijgen. Hij slaagde er zelfs in de riemen vast te maken. Misschien niet strak genoeg, maar hij had de riem in elk geval door de gesp gehaald.

Hij leidde Bullet naar het midden van de ring. Hij kon zijn laarzen niet zien – die zonken diep weg in de zachte aarde. De lichten boven zijn hoofd wierpen vreemde schaduwen over hem en Bullet, maar hij vond die vage, zwarte lijnen prettig. Ze herinnerden hem eraan dat het Halloween was.

Bullet boog haar hoofd en snoof, en schraapte met haar been in de aarde.

Bret trok de teugel aan. ‘Ho, meisje,’ zei hij zacht, en probeerde niet bang te zijn. Zo sprak zijn moeder altijd tegen dieren. Ze zei dat je het wildste dier rustig kon krijgen als je maar geduldig en kalm was.

De schuurdeur bewoog en maakte een lang, traag, krakend geluid. Hout schraapte over beton en de deur ging open.

Mama stond in de deuropening. Achter haar leek de prachtig paarse, opkomende zon haar haar in een roze gloed te zetten. Hij kon haar gezicht niet onderscheiden, maar hij zag haar silhouet, zwart tegen de lichte achtergrond, en hoorde het gestage geklik van de hakken van haar laarzen op het beton. Toen bleef ze staan met één hand boven haar ogen. ‘Bret? Liefje, ben jij dat?’

Bret leidde Silver naar mama toe, die aan de rand van de ring stond, met haar handen in haar zij. Ze droeg een lange bruine trui en een zwarte rijbroek, en haar laarzen waren al stoffig. Ze keek hem aan met zo’n typische mama-blik, en hij hoopte maar dat ze glimlachte.

Hij trok hard aan de teugel en hield de merrie abrupt staande, zoals

ze hem had geleerd in 4-H. 'Ik heb haar zelf gezadeld, mam.' Hij streelde de Bullets fluweelzachte snoet. 'Ze wilde het bit niet nemen, maar ik heb het zadel vastgemaakt zoals het moet.'

'Je bent vroeg opgestaan – op Halloween, jouw op twee na favoriete feestdag – en hebt mijn paard voor me gezadeld. Wel, wel.' Ze bukte zich en woelde door zijn haar. 'Je vindt het niet leuk om mij te lang alleen te laten, hè, Bretster?'

'Ik weet hoe eenzaam je kunt zijn.'

Ze lachte en knielde toen in de aarde. Zo was zijn moeder. Ze vond het nooit erg dat ze vies werd en ze keek haar kinderen graag recht in de ogen. Tenminste, dat zei ze. Ze trok de versleten zwartleren handschoen van haar rechterhand en liet hem vallen. Hij belandde op haar dij, maar ze scheen het niet te merken. Ze stak haar hand uit en streek het haar uit Brets gezicht. 'En, jonge paardentemmer, wat heb je op je lever?'

Dat was nog iets typisch aan zijn moeder. Je kon haar nóóit om de tuin leiden. Het leek wel of ze dwars door je heen kon kijken. 'Ik wil dit jaar met je mee op de nachttocht naar Angel Falls. Vorig jaar zei je: misschien later, als ik groter zou zijn. Nou, ik ben een heel jaar ouder, en ik heb het dit jaar bij de beurs heel goed gedaan, ik bedoel, er zijn bijna geen negenjarigen die blauwe linten krijgen, en ik heb mijn hok schoongehouden en Scotty helemaal geborsteld. En nu kan ik helemaal zelf een grote volbloed zadelen. Als ik in Disneyland zou zijn, zou ik beslist tot Mickeys hand komen.'

Mama ging op haar hurken zitten. Ze moest wat stof in haar gezicht hebben gekregen, want haar ogen waren vochtig. 'Je bent niet meer mijn kleine jongen, is het wel?'

Hij ging op haar gebogen benen zitten en deed alsof hij nog klein genoeg was om te worden omhelsd. Langzaam nam ze de teugel van hem over, en hij sloeg zijn armen om haar hals.

Ze kustte hem op zijn voorhoofd en hield hem dicht tegen zich aan. Dit was zijn lievelingskus, zoals ze hem elke ochtend aan de ontbijttafel gaf.

Hij hield ervan als ze hem zo vasthield. De laatste tijd (sinds hij naar

groep zes ging) moest hij een grote jongen zijn. Het kon bijvoorbeeld niet meer dat zijn moeder zijn hand vasthield als ze door de gangen van de school liepen... en ze kon hem beslist niet meer gedag kussen. Dus nu waren er alleen nog maar momenten als deze waarop hij een klein jongetje kon zijn.

‘Nou, ik denk dat een kind dat groot genoeg is om dit paard te zadelen, klaar is om mee te gaan met een nachtrit. Ik ben trots op je, knul.’

‘Joepie!’ riep hij luid, en omhelsde haar. ‘Bedankt, mam.’

‘No problema.’ Zachtjes liet ze hem los en kwam overeind. Toen ze daar zo samen stonden, liet ze haar gehandschoende hand zo’n beetje tussen hen in bungelen, en Bret liet zijn hand in de hare glijden.

Ze kneep in zijn hand. ‘Nu moet ik een paar uur met Bullet aan het werk voordat Jeanine komt om de paarden te ontwormen. Ik heb nog honderdduizend dingen te doen voor de viering van Halloween.’

‘Geef ze spuiten?’

‘Deze keer niet.’ Ze woelde opnieuw door zijn haar en reikte toen naar haar handschoen.

‘Mag ik kijken hoe je rijdt?’

‘Weet je de regels nog?’

‘Jeetje, nee, mam.’

‘Oké. Niet praten en niet van het hek af komen.’

Hij grijsde. ‘Je móét de regels gewoon nog eens noemen, hè?’

Ze lachte. ‘Ga zitten, Jim Carrey.’ Ze draaide hem de rug toe, trok de zadeldriem wat strakker aan en deed de merrie het hoofdstel aan. ‘Ga mijn cap eens halen, alsjeblieft, Bretster?’

Hij sprong van het hek om de ring en rende naar de tuigkamer. Bij de kist waar SPULLEN VAN MIKE op stond, bukte hij zich en tilde het deksel op, waarna hij tussen de vliegensprays, borstels, teugels, emmers en hoefnagels zocht tot hij de stoffige, met zwart fluweel beklede cap vond. Met de cap onder zijn arm liet hij het deksel dichtvallen en rende zo snel als hij kon terug naar de ring.

Mama zat al boven op Bullet en haar gehandschoende handen rustten licht op de schoften van het paard. ‘Dank je, lieverd.’ Ze boog zich voorover en pakte de cap aan.

Tegen de tijd dat Bret zijn lievelingsplekje op het hek weer had ingenomen, leidde mama Bullet al naar het pad dat langs de wand voerde. Hij klom op het hek en ging op de bovenste paal zitten.

Hij keek toe hoe ze rondjes reed. Ze leidde Bullet in haar tred als opwarming: loop, draf, gestrekte draf en daarna een schommelende galop. Bret keek toe tot paard en ruiter één bewegende veeg werden.

Meteen wist hij dat mama het tijd vond om te gaan springen. Hij had zo vaak toegekeken dat hij de tekenen herkende, hoewel hij niet had kunnen zeggen waaruit ze bestonden. Hij wist gewoon dat ze zich naar de eerste hindernis van zestig centimeter begaf.

Net zoals hij wist dat er iets mis was.

Hij boog zich voorover. ‘Wacht, mama. De hindernis staat op de verkeerde plaats. Iemand moet hem hebben verschoven...’

Maar ze hoorde hem niet. Bullet stribelde tegen. Ze gooide haar hoofd omhoog en omlaag, terwijl mama probeerde de merrie in een gecontroleerde galop te laten lopen.

‘Ho, meisje, rustig aan. Rustig aan...’

Bret hoorde de woorden toen mam langs hem heen vloog. Hij wilde van zijn plaats komen, maar dat mocht hij niet – niet als ze met een paard hoge hindernissen nam.

Het was te laat om te roepen. Mama was al bij het hek. Brets hart bonkte in zijn borst.

Erisietsmis. De woorden buitelden over elkaar heen in zijn hoofd en werden bij elke inademing groter en wanstaltiger. Hij wilde ze hardop uitspreken, uitschreeuwen, maar zijn mond wilde niet meewerken.

Silver Bullet kwam omhoog en sprong met gemak over de hindernis van namaakbakstenen.

Bret hoorde zijn moeders uitroep van triomf en haar lach.

Een fractie van een seconde voelde hij zich opgelucht.

Daarna bleef Silver Bullet abrupt staan.

De ene seconde lachte mama nog en de volgende vloog ze van het paard af. Haar hoofd stootte zo hard tegen een paal van de ring dat het hele hek schudde. Daarna bleef ze stil in de modder liggen, en haar lichaam leek wel gekreukt, als een oud stuk papier.

Er klonk geen geluid in de grote, overdekte ring, behalve zijn eigen zware ademhaling. Zelfs het paard was stil en stond naast de ruiter alsof er niets was gebeurd. Bret liet zich van het hek glijden en rende naar zijn moeder toe. Hij liet zich naast haar op zijn knieën vallen. Bloed sijpelde onder de cap vandaan en bevuilde haar korte, zwarte haar.

Hij raakte haar schouder aan en duwde er zachtjes tegen. ‘Mama?’

Het bebloede haar viel opzij van haar gezicht. Toen zag hij dat ze haar linkeroog open had.

Brets zus, Jacey, was de eerste die zijn schreeuw hoorde. Ze rende de ring in met haar vaders grote gewatteerde jas om zich heen. ‘Bretster –’ Toen zag ze mama daar liggen. ‘O, mijn god! Raak haar niet aan!’ riep ze naar Bret. ‘Ik ga papa halen.’

Bret had zich niet kunnen bewegen, al had hij dat gewild. Hij zat daar maar te staren naar zijn gehavende mama en bad dat ze wakker zou worden, maar de gebeden waren stemloos. Hij kon geen geluid voortbrengen.

Uiteindelijk rende papa de stal in.

Bret kwam overeind en stak zijn armen naar hem uit, maar papa rende langs hem heen.

Bret wankelde zó snel achteruit dat hij tegen het hek stootte. Hij kon niet genoeg ademhalen om te huilen. Hij stond daar alleen maar te kijken hoe het dieprode bloed langs het gezicht van zijn mama droop.

Papa knielde naast haar neer en zette zijn zwarte dokterstas in het zand. ‘Hou vol, Mikaela,’ fluisterde hij. Voorzichtig deed hij haar cap af – had Bret dat moeten doen? – opende haar mond en stak zijn vingers tussen haar tanden. Ze hoestte en rochelde, en Bret zag bloed tussen zijn vaders vingers stromen.

Papa’s handen, die altijd zo schoon waren... Nu zat mama’s bloed overal, zelfs aan de mouwen van papa’s flanellen pyjama.

‘Hou vol, Mike,’ zei zijn vader steeds opnieuw, ‘hou vol. We zijn er allemaal... Blijf bij ons...’...

Blijf bij ons. Dat betekende: ga niet dood... wat betekende dat ze dood kón gaan.

Papa keek op naar Jacey. ‘Bel nú 911.’

Het leek wel alsof ze daar uren stonden, verstart en zonder iets te zeggen. Uiteindelijk werden in het donker rode lichten zichtbaar en klonken er sirenes; een ambulance reed met hoge snelheid over het losse grind langs de paardentrailer.

Ziekenbroeders in blauwe uniformen renden de schuur binnen en sleepten een hobbende en rammelende brancard achter zich aan. Brets hart begon zó luid te bonzen dat hij het niet kon horen.

Bret probeerde te roepen: Red haar! Maar toen hij zijn mond opendeed, kwam er alleen maar een grote, zwarte wolk uit. Hij keek toe hoe de rook in een pluk zwarte spinnetjes veranderde en wegdreef.

Hij sloot zijn mond en wendde zich af, waarbij hij zich zo hard aan het hek stootte dat het hem duizelde. Hij bedekte zijn oren, sloot zijn ogen en bad zo hard als hij kon.

Ze is stervende.

Herinneringen zweven zonder een bepaalde volgorde door haar geest. Sommige dragen de zoete geur van rozen na een lenteregen, andere ruiken naar zand bij het meer waar ze haar eerste echte kus kreeg. Sommige – te veel – zijn gehuld in het regenboogkleurige, klevende web van spijt.

Nu wordt ze opgetild en haar lichaam wordt op een vreemd bed gebonden. De lichten zijn zo fel dat ze haar ogen niet open kan doen. Een motor wordt gestart en de beweging doet pijn. O god, wat doet dat pijn...

Ze hoort de stem van haar man, de zachte, fluisterende, lieve geluidjes die haar door de afgelopen tien jaar van haar leven hebben geleid, en hoewel ze niets hoort van haar kinderen, haar lieverds, weet ze dat ze er zijn en naar haar kijken. Het allerliefst zou ze de kans krijgen iets tegen hen te zeggen, al was het maar een geluidje, een zucht, iets...

Warme tranen druppelen uit haar ooghoeken, rollen achter haar oren en bevochtigen het harde, onaangenaam ruikende kussen onder haar hoofd. Ze zou willen dat ze ze kon inhouden, inslikken, zodat haar kinderen ze niet konden zien, maar die beheersing is verdwenen, is even ver

weg en uitgeschakeld als het vermogen om haar hand op te lichten voor een laatste groet.

Maar misschien huilt ze helemaal niet, misschien is het haar ziel die uit haar lichaam lekt in druppels die niemand ooit zal zien.

Toen hij nog jong was, kon Liam Campbell niet snel genoeg uit Last Bend weggkomen. Het stadje had zo klein en beperkend geleken, zo ingebed in zijn vaders beroemde vuist. Overal waar Liam kwam, werd hij vergeleken met zijn overgewaardeerde vader, en schoot hij tekort. Zelfs thuis voelde hij zich onzichtbaar. Zijn ouders hielden zóveel van elkaar... dat er simpelweg niet genoeg ruimte was voor een jongen die boeken las en ernaar verlangde concertpianist te worden.

Tot zijn stomme verbazing was hij aangenomen op Harvard. Tegen de tijd dat hij zijn eerste examens haalde, was hij erachter gekomen dat hij niet goed genoeg was om concertpianist te worden. Als beste pianist van Last Bend, zelfs als beste van Harvard, was hij nog niet goed genoeg. Misschien wel als docent op een dure particuliere school, maar zijn talent omvatte niet het vermogen, de woede of de desperate passie van de beste van de beste. Dus schoof hij die jeugddroom bedwaard opzij en richtte zijn aandacht op geneeskunde. Als hij niet genoeg talent had om mensen met zijn handen te vermaken, vermoedde hij dat hij wel voldoende zorg in huis had om hen te genezen.

Hij studeerde dag en nacht, in de wetenschap dat een rustige man als hij, zo gereserveerd en gewoon, beter moest zijn dan zijn concurrenten.

Hij studeerde af als een van de besten van de klas en nam een baan aan die zijn klasgenoten van de Ivy League verblufte en verbijsterde: in een aidskliniek in de Bronx. Dat was in de begindagen van de epidemie, en iedereen was doodsbang voor de ziekte. Maar Liam geloofde dat hij daar, tussen de mensen die werkelijk leden, de man zou ontdekken die hij zou moeten zijn.

In gangen die naar dood en wanhoop roken, kon hij iets betekenen

voor mensen, maar hij kon nooit zeggen: ‘U wordt weer beter. U bent genezen.’

In plaats daarvan schreef hij medicijnen voor die niet hielpen en hield handen vast die steeds zwakker werden. Hij hield pasgeboren baby’s in zijn armen die nooit de kans zouden krijgen te dromen over wonen in Parijs. Hij schreef overlijdensaktes uit tot hij geen pen meer kon vasthouden zonder afgrijzen.

Toen zijn moeder plotseling aan een hartaanval overleed, kwam hij naar huis en zorgde voor zijn vader, die voor het eerst zijn enige zoon nodig had. Liam was altijd van plan geweest om weer weg te gaan, om zijn eigen plek in de wereld te vinden, maar toen ontmoette hij Mikaela...

Mike.

Met haar had hij uiteindelijk zijn plek in de wereld gevonden.

Nu zat hij in het ziekenhuis en wachtte tot hij te horen kreeg of ze zou blijven leven...

Ze waren er pas een paar uur, maar het leek wel een eeuwigheid. Zijn kinderen zaten in de wachtkamer – hij kon zich hen voorstellen, zoals ze dicht tegen elkaar aan gekropen waren en huilden, waarbij Jacey de tranen van haar broertje zou drogen – en hoewel hij graag bij hen zou zijn, wist hij dat hij zou breken als hij nu naar zijn kinderen zou kijken en dat de tranen die uit zijn ogen zouden rollen hen zouden verschroeien.

‘Liam?’

Hij wendde zich naar de stem. Hij stootte zijn heup tegen een kar, zodat de flesjes die erop stonden rammelden. Hij stak zijn hand uit en hield ze tegen.

Stephen Penn, hoofd van de afdeling neurologie, stond voor hem. Hoewel hij even oud was als Liam – net vijftig geworden – zag Stephen er nu oud en moe uit. Ze hadden jarenlang samen golf gespeeld, hij en Stephen, maar niets in hun relatie had hen op dit moment voorbereid.

Hij raakte Liams schouder aan. ‘Kom mee.’

Naast elkaar liepen ze door de steriele gang en begaven zich naar de Intensive Care. Liam merkte dat de verpleegkundigen hem niet aan-

keken. Het was vernederend te weten hoe het aanvoelde om ‘familie’ te zijn.

Uiteindelijk gingen ze een aparte kamer met een glazen wand binnen, waar Mikaela op een smal bed lag, achter een licht gordijn. Ze zag eruit als een kapotte pop, gekoppeld aan machines – beademing, infuus, monitoren die alles bijhielden, van haar hartslag tot de druk in haar schedel. Het beademingsapparaat veroorzaakte een ritmisch *zoef-plop-zoef* in de stille kamer.

‘De... háár hersenen functioneren wel, maar we weten niet op welk niveau vanwege de medicatie.’ Stephen pakte een speld en prikte in Mikaela’s smalle, blote voeten. Hij zei niets toen ze niet reageerde. Hij voerde nog een paar onderzoekjes uit, waarvan hij wist dat Liam ze kon volgen. Zacht zei hij: ‘De neurochirurg is aanwezig, maar we hebben niets chirurgisch kunnen vinden. We beademen haar en controleren de druk en haar temperatuur. Mits er geen bloedingen ontstaan... nou, je weet dat we doen wat we kunnen.’

Liam sloot zijn ogen. Voor het eerst in zijn leven wilde hij dat hij geen arts was. Hij wilde de realiteit van haar toestand niet bevatten. Ze hadden een ultramodern medisch centrum en een aantal van de beste artsen ten noorden van San Francisco, die hier allemaal naar toe getrokken waren voor de kwaliteit van het leven. Maar nu kon niemand iets voor haar doen.

Hij was niet van plan geweest iets te zeggen, maar hij scheen het allemaal niet binnen te kunnen houden. ‘Ik weet niet hoe ik zonder haar moet leven...’

Toen Stephen zich naar Liam wendde, lag er een triest weten in zijn ogen. Een fractie van een seconde was hij geen specialist, maar gewoon een man, een echtgenoot, en hij begreep het. ‘Morgen weten we of...’ Hij maakte zijn zin niet af; dat was niet nodig.

Of ze de nacht heeft gehaald.

‘Bedankt, Steve,’ zei Liam. Zijn stem was amper hoorbaar boven het gezoem van de apparaten en het gestage gedruuppel van het infuus.

Stephen wilde weglopen, maar in de deuropening bleef hij staan en draaide zich om. ‘Het spijt me heel erg, Liam.’ Zonder op een antwoord

te wachten verliet hij de kamer. Toen hij terugkwam, had hij een aantal verpleegkundigen bij zich. Samen reden ze Mikaela de kamer uit voor nog meer onderzoeken.

Moed, dacht Liam bij zichzelf, was geen hete, zinderende emotie die alleen in de handen rustte van mannen bij speciale eenheden die uit vliegtuigen sprongen en naamloze bergen bedwongen. Het was iets stils, meestal ijskouds; het laatste piepkleine stukje dat je vond als je dacht dat alles verdwenen was. Het was je kinderen onder ogen komen in tijden als deze, hun handen vasthouden en hun tranen wegvegen als je er zeker van was dat je er niet de kracht voor had. Het was het inslikken van je verdriet en het telkens opnieuw inademen van één oppervlakkige, bittere golf lucht per keer.

Hij schoof zijn eigen angst opzij. Waarheen kon hij niet zeggen, maar hij pakte hem ergens in en begroef hem. Hij concentreerde zich op de dingen die moesten gebeuren. Een tragedie, had hij geleerd, was verpakt in details: verzekeringspapieren die moesten worden ingevuld, koffers die moesten worden gepakt voor het geval dat, roosters die moesten worden aangepast. Dit alles lukte hem zonder in te storten; als hij het deed zonder oogcontact te maken met een andere persoon, nou, dan moest dat maar. Hij belde Rosa Luna – Mikes moeder die in het oosten van de staat woonde – en liet een dringende boodschap op haar antwoordapparaat achter dat ze hem moest terugbellen. Daarna, omdat hij het niet langer kon uitstellen, liep hij de lange gang naar de grote lobby van het ziekenhuis door.

Jacey zat in een van de rode vinyl stoelen bij het cadeauwinkeltje een tijdschrift te lezen. Bret zat op de vloer ongeïnteresseerd te spelen met het speelgoed dat het personeel van het ziekenhuis in een plastic doos bewaarde.

Liams handen begonnen te trillen. Hij sloeg zijn armen strak over elkaar en bleef staan, een beetje heen en weer wiegend. 'Help me, God,' bad hij, en dwong zichzelf toen zijn armen langs zijn lichaam te laten vallen en de wachtruimte binnen te gaan. 'Hé, jongens,' zei hij zacht.

Jacey sprong op. Het tijdschrift waarin ze had zitten lezen, viel op de

vloer. Haar ogen waren gezwollen en roodomrand, en haar mond was vertrokken in een smalle streep. Ze droeg nog steeds haar roze satijnen pyjama met de rode hartjes op de kraag en de zakken. ‘Papa?’

Bret stond niet op. Hij duwde het speelgoed weg en veegde zijn vochtige ogen af, waarna hij zijn kinnetje ophief. ‘Ze is dood, hè?’ zei hij op een toon die zo dof en verslagen klonk dat Liam het verdriet opnieuw in zich voelde opwellen.

‘Ze is niet dood, Bretster,’ zei hij, en voelde tranen prikken. *Verdomme*. Hij had zichzelf beloofd dat hij niet zou huilen, niet in hun bijzijn. Ze hadden nu zijn kracht nodig; de angst moest hij alleen dragen. Hij dwong zijn ogen wijd open en kneep even in de brug van zijn neus. Daarna knielde hij naast zijn zoon, nam hem in zijn armen en hield hem dicht tegen zich aan. Hij bad tot God dat er iets was wat hij kon zeggen, een of ander magisch verbaal staaltje dat hun angst zou wegwissen. Maar er was niets anders dan: ‘We moeten afwachten’, en dat was een schrale troost.

Jacey knielde naast Liam en drukte haar wang tegen zijn schouder. Hij sloeg ook een arm om haar heen.

‘Het gaat nu niet best met haar,’ zei hij langzaam, zoekend naar elk woord. Hoe kon je je kinderen vertellen dat hun moeder dood kon gaan? ‘Ze heeft een behoorlijk zware verwonding aan haar hoofd opgelopen. Ze heeft onze gebeden nodig.’

Bret drukte zich dicht tegen Liam aan. Zijn lichaam begon te beven en tranen bevochtigden Liams lamsbonten jas. Toen Bret opkeek, zoog hij op zijn duim.

Liam wist niet wat hij moest doen. Bret had al jaren niet meer ge-duimd, en ineens stond hij tegen zijn vader aan gedrukt als een klein kind en deed verwoede pogingen zichzelf te troosten.

Liam wist dat zijn kinderen van nu af aan die duistere en beangstigende waarheid zouden kennen die Mike en hij met zo veel moeite voor hen verborgen hadden gehouden: dat de wereld erg angstaanjagend kon zijn. Soms kon alles in één enkel moment veranderen, en mensen – hoeveel je ook van hen hield – konden sterven.